KOMISE

ROZHODNUTÍ KOMISE

ze dne 9. prosince 2004,

kterým se spojení označuje za neslučitelné se společným trhem podle čl. 8 odst. 3 nařízení Rady (EHS) č. 4064/89 („nařízení o spojování")

(Případ č. COMP/M.3440 – EDP/GDP/ENI)

(oznámeno pod číslem K(2004) 4715)

(Pouze anglické znění je závazné)

(Text s významem pro EHP)

(2005/801/ES)

Komise dne 9. prosince 2004 přijala rozhodnutí ohledně spojení podle nařízení Rady (EHS) č. 4064/89 ze 21. prosince 1989 o kontrole spojování podniků [1], a zejména čl. 8 odst. 3 uvedeného nařízení. Nedůvěrné znění celého rozhodnutí je k dispozici v úředním jazyce případu a v pracovních jazycích Komise na internetových stránkách generálního ředitelství pro hospodářskou soutěž na adrese: http://europa.eu.int/comm/competition/index_en.html.

I. STRANY PŘÍPADU

(1) Energias de Portugal, SA („EDP") je nástupnickou společností bývalého elektrárenského monopolu v Portugalsku. Hlavním předmětem její činnosti je výroba, rozvod a dodávky elektřiny v Portugalsku. Společnost EDP rovněž ovládá španělskou společnost Hidrocantábrico, která ve Španělsku podniká v elektrárenství a plynárenství. EDP je kótována na lisabonské burze Euronext a portugalský stát v ní má přímo nebo nepřímo 30 % podíl.

(2) Společnost ENI SpA („ENI") celosvětově podniká v oblasti průzkumu a těžby ropy a zemního plynu. Zabývá se rovněž dodávkami, přenosem, skladováním, distribucí a obchodováním se zemním plynem. Navíc má podíly ve společnostech, jež mají přepravní kapacity a provozují mezinárodní plynovody.

(3) Gás de Portugal, SGPS, SA („GDP") je nástupnickou společností bývalého plynárenského monopolu v Portugalsku. Jedná o pobočku ve stoprocentním vlastnictví portugalské společnosti Galp Energia, SGPS, SA („GALP"), kterou v současnosti společně ovládá portugalský stát a společnost ENI. GDP má podíly jak v ropném tak plynárenském sektoru. Společnost GDP a její pobočky pokrývají celý dodavatelský řetězec plynu v Portugalsku. Prostřednictvím své pobočky Transgás dováží zemní plyn do Portugalska, a to v rámci plynovodu Maghreb-Španělsko-Portugalsko a terminálu LNG Sinès. Dále zajišťuje dopravu, skladování a dodávky prostřednictvím soustavy vysokotlakých plynovodů (dále jen „plynárenská soustava"). Společnost GDP dodává zemní plyn i velkoodběratelům a je aktivní ve výstavbě a budoucím provozování prvního podzemního skladovacího zařízení zemního plynu v Portugalsku. Prostřednictvím společnosti GDP Distribuição („GDPD") rovněž v současnosti ovládá pět ze šesti místních plynárenských distribučních společností („MDS") v Portugalsku.

(4) Společnost Rede Eléctrica Nacional SA („REN") není v případě tohoto spojení oznamující stranou, ale účastní se celkové transakce, jejíž součástí toto spojení je. REN je portugalskou společností, která vznikla v roce 1994 oddělením portugalské elektrorozvodné sítě od společnosti EDP. Společnost REN v současnosti spravuje portugalskou elektrorozvodnou síť a jedná jako jediný kupující tím, že nakupuje elektřinu od výrobců a dále ji prodává distributorům/dodavatelům pro zásobování klientů, kteří nejsou oprávněni k přímým odběrům. Portugalský stát ovládá přímo nebo nepřímo 70 % společnosti REN a zbytek je ve vlastnictví společnosti EDP.

[1] Úř. věst. L 395, 30.12.1989, s. 1. Nařízení naposledy pozměněné nařízením (ES) č. 1310/97 (Úř. věst. L 180, 9.7.1997, s. 1).

II. **POPIS PŘÍPADU**

(5) Tento případ se týká spojení, kdy podniky EDP a ENI („strany“) plánují společně ovládnout GDP. Předpokládá se, že rozvodná soustava plynu (tj. bez terminálu LNG Sinès, dovozního plynovodu a podzemního skladovacího zařízení Carriço) bude ve stanoveném termínu převedena na portugalského provozovatele portugalské elektrorozvodné sítě, společnost REN. V přechodném období bude plynárenskou soustavu ovládat společnost EDP, a to společně s podniky ENI a REN.

(6) Podle druhé směrnice o plynu ([2]) a výjimky povolené Portugalsku musí být 33 % portugalského trhu s plynem liberalizováno nejpozději do roku 2007, pro všechny zákazníky mimo domácností nejpozději do roku 2009 a pro všechny zákazníky (včetně zákazníků v domácnostech) nejpozději do roku 2010. Portugalská vláda se může rozhodnout, že liberalizaci zahájí dříve.

III. **RELEVANTNÍ TRH**

A. *RELEVANTNÍ TRH S ELEKTŘINOU*

1. RELEVANTNÍ TRH VÝROBKU

(7) Po zohlednění zvláštností trhů v Portugalsku, stavu hospodářské soutěže a právního rámce došla Komise k závěru, že je vskutku třeba rozlišovat následující trhy:

i) velkoobchodní dodávky elektřiny,

ii) zajištění regulace/rovnováhy v oblasti elektřiny ([3]),

iii) přenosová soustava,

iv) rozvodná soustava,

v) maloobchodní dodávky elektřiny (velkoodběratelům a maloodběratelům).

(8) Vnitrostátní elektrorozvodná soustava je rozdělena do dvou souběžně existujících systémů, a to veřejného „regulovaného“ (*Sistema Eléctrico de Serviço Público*, „SEP“) a nezávislého (*Sistema Eléctrico Independete*, „SEI“). Vnitrostátní přenosová soustava se používá pro oba systémy a na základě koncese ji provozuje Rede Eléctrica National („REN“).

(9) Systém SEP je regulovaný a pokrývá oblast výroby a distribuce. Skládá se z „vázaných“ výrobců a „vázaných“ distribučních sítí. V rámci tohoto systému je společnost REN jediným velkoobchodním kupujícím elektřiny. Na základě smluv o nákupu elektřiny („PPA“) získává elektrickou energii především od skupiny elektráren („vázaných výrobců“).

(10) Vázaní výrobci se v rámci smluv PPA zavazují dodávat elektřinu po dobu delší 20 let a podle vzorce pro výpočet pevné ceny ([4]) výhradně do systému SEP. Výstavba vázaných elektráren není liberalizována, ale je regulována státem. Podle platného práva jsou součástí SEP následující společnosti: EDP (prostřednictvím EDP Produção a Companhia Portuguesa de Produção de Electridade), Tejo Energia ([5]) a Turbogás ([6]). Většina dodávek elektřiny (83 % v roce 2003) ([7]) v Portugalsku je realizována na základě výhradních smluv PPA uzavřených mezi společností REN a výrobci elektřiny.

(11) Elektřina získaná společností REN je poté v rámci systému regulovaných sazeb prodávána regulovanému distributorovi, kterého ovládá společnost EDP. Regulované sazby stanoví portugalský energetický regulační orgán ERSE.

(12) Nezávislý systém (SEI) tvoří liberalizovaná soustava (*Sistema Eléctrico Não Vinculado*, „SENV“), jež je provozována v podmínkách volného trhu (tzn. že většina její energie je nakonec prodána zákazníků, kteří se odpojili od regulovaného systému), a systém se zvláštním režimem (*Productores em regime especial*, PRE), v němž je produkce kombinovaných elektráren, malých vodních elektráren a výrobců z dalších obnovitelných zdrojů (např. větrných elektráren) dodávána společnosti REN za regulované ceny.

(13) Oprávnění zákazníci mají možnost svobodného výběru dodavatele elektřiny a mohou tak elektřinu nakupovat buď za regulované ceny ze systému SEP nebo ze systému SENV (a to od volného maloobchodního dodavatele za tržních podmínek). V zákonném předpisu ze dne 17. srpna 2004 ([8]) se stanoví, že všichni zákazníci jsou oprávnění.

([2]) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/55/ES o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem a o zrušení směrnice 98/30/ES (Úř. věst. L 176, 15.7.2003, s. 57).

([3]) Viz věc COMP/M.3268-Sydkraft/Graninge.

([4]) Vzorec pro výpočet ceny v zásadě zaručuje platbu za kapacitu (což zároveň znamená předem stanovenou návratnost kapitálu investovaného do elektrárny) a za energii (s vazbou na náklady).

([5]) Společnost je ovládána Tejo Energia britským podnikem International Power, jenž vlastní 45 % akcií, a španělskou společností Endesa, která má 35 % podíl. EDP a Electricité de France mají pouze menšinový podíl ve výši 10 %, což zjevně nedává ani jednomu z těchto podniků možnost podnik společně ovládnout.

([6]) V okamžiku oznámení ovládala podnik Turbogás německá elektrárenská společnost RWE. EDP má 20 % podíl, což jí zjevně neumožňuje podnik společně ovládnout. Společnost RWE od té doby uzavřela smlouvu o prodeji se společností International Power. Koupě společnosti International Power byla schválena portugalským úřadem pro ochranu hospodářské soutěže.

([7]) 35 TWh z celkově dodaného množství 43 TWh v roce 2003.

([8]) Portugalsko tak urychlí provádění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/54/ES (Úř. věst. L 176, 15.7.2003, s. 37), která stanoví úplnou liberalizaci maloobchodního trhu s elektřinou od 1. července 2007.

(14) Stávající právní rámec je v současné době novelizován.

Velkoobchod elektřinou

(15) Tato oblast se týká výroby elektřiny v elektrárnách i elektřiny reálně dovezené přes propojené soustavy za účelem prodeje maloobchodníkům. Jen několik největších spotřebitelů má možnost, tak jako v ostatních členských státech, nakupovat elektřinu přímo na velkoobchodním trhu (ve Španělsku je to necelých 5 % nákupů na velkoobchodním trhu).

(16) Komise má za to, že po ukončení smluv PPA bude v Portugalsku existovat velkoobchodní trh s elektřinou, který zahrne nabídku dřívější vázané výroby, volné výroby a dovoz. Šetření je zaměřeno na velkoobchodní trh bez ohledu na to, zda jde o liberalizovanou nebo regulovanou soustavu.

Zajištění rovnováhy soustavy a doplňkové služby

(17) Takové služby jsou technicky nezbytné, protože provozovatel přenosové soustavy odpovídá za udržení napětí s velmi přísnou tolerancí. V případě nadměrné spotřeby by došlo k poklesu napětí v soustavě, což by mohlo způsobit okamžikové problémy se stabilitou soustavy. Problematická je i nedostatečná spotřeba, protože napětí v soustavě v takovém případě roste nad přijatelnou hranici a provozovatel přenosové soustavy musí zajistit odpojení nebo přidání určité výrobní kapacity.

(18) Za tyto služby je třeba zaplatit a obvykle je stanovena sankce za odchylku pro případy, kdy zákazník překročí nebo nedodrží předpokládanou úroveň, jež odpovídá množství nakupovanému jednotlivými dodavateli na velkoobchodní úrovni nebo jež plánuje sám vyrobit. Tyto údaje musí zákazníci předem hlásit provozovateli přenosové soustavy.

(19) V Portugalsku je v současnosti tato služba poskytována společností REN všem účastníkům soustavy. To platí i o dalších obdobných doplňkových službách (řízení kolizí). V Portugalsku však prozatím pro tyto služby neexistuje trh. Lze však předpokládat, že po skončení smluv PPA takový trh, resp. trhy vzniknou. Pro účely tohoto rozhodnutí není nutno tento trh, resp. trhy, jež teprve vzniknou, přesně specifikovat.

Přenos a distribuce

(20) Navrhovaná transakce tyto trhy neovlivňuje. Přenosová soustava již byla v Portugalsku liberalizována a je řízena portugalským provozovatelem přenosové soustavy, společností REN. Distribuční soustavy jsou ve vlastnictví společnosti EDP a místních samospráv a jsou řízeny dceřinou společností EDP, EDP Distribuição Energia SA („EDPD“). Přístup k přenosovým a distribučním soustavám reguluje portugalský regulátor ERSE.

Maloobchodní dodávky elektřiny

(21) Pro účely tohoto stanoviska se berou v úvahu následující maloobchodní trhy s elektřinou: i) dodávky elektřiny velkoodběratelům napojeným na soustavu vysokého („VN“) a středního napětí („SN“) a ii) dodávky elektřiny maloodběratelům z řad podniků, obchodníků a domácností napojeným na nízkonapěťovou soustavu („NN“).

(22) Zákazníci VN/SN se od zákazníků NN výrazně liší z hlediska spotřeby a podmínek, za nichž elektřinu nakupují. Výrazně odlišné jsou i obchodní vztahy. Zákazníci SN a VN pocházejí většinou z řad průmyslu, kde je elektřina významnou nákladovou složkou. Zákazníci NN jsou naproti tomu malé průmyslové podniky, obchodníci a domácnosti s omezeným objemem spotřeby elektřiny.

2. ZEMĚPISNÉ TRHY S ELEKTŘINOU

(23) V minulých rozhodnutích Komise se za relevantní zeměpisný trh pro velkoobchodní dodávky elektřiny považovalo území maximálně omezené státními hranicemi ([9]). Šetření v tomto případě prokázalo, že rozsah velkoobchodního i maloobchodního trhu s elektřinou je jednoznačně omezen na území Portugalska a bude tomu tak i nejbližší budoucnosti.

(24) Strany tvrdily, že brzy zřejmě dojde ke zřízení iberijské burzy s názvem MIBEL, což by mělo vést ke vzniku trhu na celém Iberijském poloostrově. Hloubkovým šetřením Komise však tento názor nebyl potvrzen. Je zřejmé, že 1. současná úroveň propojení mezi Španělskem a Portugalskem není dostatečná, aby bylo možno uvažovat o existenci jednotného trhu na Iberijském poloostrově a 2. z níže uvedených důvodů je velmi nepravděpodobné, že by velkoobchodní trh s elektřinou nabyl v blízké budoucnosti celoiberijských rozměrů:

i) ke vzniku burzy MIBEL je stále třeba odstranit řadu významných regulačních překážek,

([9]) Viz např. věc M. 2434 – Grupo Villar MIR/ENBW/Hidrocantabrico.

ii) i po spuštění burzy MIBEL zůstanou nejspíš podmínky hospodářské soutěže mezi Španělskem a Portugalskem velmi rozdílné,

iii) uvedené rozdíly se v podmínkách hospodářské soutěže zřejmě nezmírní nebo se dokonce prohloubí v důsledku národních alokačních plánů emisí CO_2 a národních kompenzačních mechanismů pro uvízlé náklady,

iv) navrhovaná kapacita propojení mezi Španělskem a Portugalskem nejspíš v dohledné budoucnosti neumožní účinnou integraci obou trhů.

B. *RELEVANTNÍ TRHY SE ZEMNÍM PLYNEM*

1. TRH VÝROBKU

(25) Komise zjistila, že existují čtyři oddělené trhy se zemním plynem, jež budou touto transakcí ovlivněny:

i) dodávky plynu výrobcům elektřiny (CCGT ([10])),

ii) dodávky plynu místním distribučním společnostem („MDS“),

iii) dodávky plynu velkoodběratelům („LIC“),

iv) dodávky plynu maloodběratelům v průmyslu, obchodu a domácnostech.

(26) Většinu koncových zákazníků zásobuje středně a nízkotlakou soustavou ([11]) šest místních distributorů („MDS“) v rámci výhradních oblastí, jež mají zajištěny koncesí.

(27) Jako první bude liberalizován trh, jenž zajišťuje dodávky plynu výrobcům elektřiny. Strany tvrdí, že odběratelé CCGT a LIC by se měli považovat za součást jednoho rozsáhlejšího velkoobchodního trhu. Komise se stranami nesouhlasí. Výrobci elektřiny mají totiž specifické požadavky na dodávky, jak z hlediska množství, tak i přizpůsobivosti zásobování. Odběratelé CCGT proto potřebují kombinovat dlouhodobé smlouvy, jež jsou nezbytné pro zajištění základní ekonomické a technické provozuschopnosti a pro jistotu zásobování projektů CCGT, s krátkodobými smlouvami na omezenější období. Rovněž mají jiné marže a vztahy se zákazníky; odlišné jsou i podnikatelské potřeby prodejců a dynamika růstu.

2. ZEMĚPISNÝ TRH

(28) Komise a strany se shodly, že u všech relevantních trhů s plynem se nejedná o území, přesahující státní hranice Portugalska.

IV. **POSOUZENÍ HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE**

A. *TRHY S ELEKTŘINOU*

1. VELKOOBCHODNÍ TRH

a) ***EDP má dominantní postavení na portugalském velkoobchodním trhu s elektřinou***

(29) Z podrobného šetření Komise vyplývá, že společnost EDP má na trhu velkoodběratelů dominantní postavení, a to jak z pohledu současné situace tak i po ukončení smluv PPA.

(30) V roce 2003 měla na trhu velkoodběratelů 70 % výrobní kapacity, zajišťovala 70 % produkce a byla největším dovozcem elektřiny. Po zrušení smluv PPA bude portugalská výrobní základna elektřiny společnosti EDP i nadále bezkonkurenční. Po skončení smluv PPA se má začít s realizací mechanismu uvízlých nákladů (CMEC) s cílem kompenzovat stávajícím výrobcům energie možné budoucí ztráty trhu. Tento mechanismus zvýhodňuje nástupnické společnosti bývalých monopolů. EDP z toho bude zjevně nejvíce profitovat, což jí pomůže v boji s budoucí konkurencí.

(31) Na straně poptávky je v rukou EDP téměř 100 % distribuce elektřiny v Portugalsku. Budoucí úloha společnosti EDP Distribução jako maloobchodníka na regulovaném trhu skýtá společnosti rozhodující výhodu.

(32) Na straně nabídky je významné začlenění plynové elektrárny („TER“) do výrobní základny EDP. Komise zjistila, že v oblasti nových elektráren budovaných třetími stranami jsou projekty elektráren CCGT nejisté a společnost EDP je ovlivňuje (Tejo Energia).

b) ***Transakce posílí dominantní postavení společnosti EDP, a to jak v horizontálním tak i vertikálním měřítku***

Horizontální dopady: odstranění významného soutěžitele

(33) Pokud jde o horizontální dopady, Komise zjistila, že bez spojení by se společnost GDP s největší pravděpodobností stala hlavním konkurentem na portugalském trhu s elektřinou, a to při zohlednění následujících skutečností: i) přístup ke konkurenčním zdrojům plynu je významnou výhodou v oblasti elektráren a plynových elektráren (CCGT), jež jsou v současnosti nejobvyklejším druhem nových elektráren a ii) společnost GDP, jakožto portugalský podnik může spoléhat na svou značku a odběratele plynu, jimž může nabídnout společné dodávky plynu i elektřiny.

([10]) CCGT znamená elektrárny s plynovými turbínami s kombinovaným cyklem.

([11]) Jedná se o tlak 4 až 20 barů, resp. maximálně 4 bary.

(34) Tato významná potenciální konkurence by se spojením vytratila, což by posílilo dominantní postavení společnosti EDP.

Jiné než horizontální dopady: růst nákladů konkurence

Výsadní a přednostní přístup k portugalské plynárenské infrastruktuře (terminál LNG Sinès, dovozní plynovod a podzemní skladovací zařízení Carriço):

(35) Po navrhované transakci bude mít společnost EDP možnost i snahu o zachování výsadního a přednostního přístupu k zemnímu plynu, a to na úkor společností, jež jsou v současné době aktivní v oblasti výroby elektřiny nebo by v této oblasti mohly být aktivní v budoucnosti.

(36) Vysokotlaká plynárenská soustava: společnost EDP bude po spojení moci ovlivňovat provoz vysokotlaké plynárenské soustavy: i) z krátkodobého pohledu bude EDP společně ovládat společnost Transgás (včetně plynárenské soustavy), a to po přechodnou dobu ([12]) která může trvat až 19,5 měsíců. V uvedeném období může společnost EDP výrazně ovlivňovat strategii a provozování soustavy. EDP může rovněž získat podrobný přehled o provozu soustavy, což pro ni může být výhodné i v budoucnosti: ii) z dlouhodobého hlediska bude totiž jako výsledek spojení provozovat vysokotlakou plynárenskou soustavu společnost REN.

(37) Mezinárodní plynovod GDP: spojený subjekt by měl možnost plně využívat kapacitu prvního existujícího vstupního bodu v Portugalsku (plynovod z Alžírska do Portugalska přes Maroko a Španělsko, který do Portugalska vstupuje v Campo Maior) a zabránit tak soutěžitelům ve využití jakékoli uvolněné kapacity. I v případě použití mechanismu pro zajištění přístupu třetích stran (TPA) není aktuálně volná kapacita dostatečná, aby třetí strany mohly trvale dovážet plyn alespoň s minimální jistotou ohledně množství, které budou moci dovézt.

(38) Terminál GDP Sinès: terminál LNG umístěný u města Sinès je jediným v Portugalsku. Jeho provoz byl zahájen počátkem roku 2004 a je ve vlastnictví společnosti GDP (prostřednictvím 100 % dceřiné společnosti Transgás), která ho rovněž provozuje. Maximální roční dovozní kapacita terminálu činí 5,3 mld. m^3. Protože prozatím v plynárenském sektoru nedošlo k liberalizaci, nebyla terminálu určena žádná pravidla TPA. Proto by třetí strany, které by chtěly přístup k terminálu získat, musely kontaktovat společnost GDP a musely by si s ní dohodnout konkrétní podmínky.

([12]) Komise musí rovněž posoudit přechodné stadium struktury trhu, především tam, kde může dojít k tomu, že třeba i jen dočasně, může existovat silný nepříznivý vliv na hospodářskou soutěž, případně mohou nastat dlouhodobé účinky.

(39) Podzemní skladovací zařízení Carriço: po spojení bude mít společnost EDP možnost provozovat i podzemní skladovací zařízení Carriço společnosti GDP. Jedná se o jediné skladovací zařízení zemního plynu, které je v Portugalsku k dispozici (kromě skladovacího zařízení LNG v Sinès, které je mnohem menší). Pro konkurující si výrobce elektřiny provozující CCGT je nediskriminační přístup k tomuto skladovacímu zařízení naprosto zásadní. Šetření na trhu se potvrdilo, že podmínky přístupu nejsou takové, aby konkurenci zajistily přínos skladovacího zařízení v plném rozsahu, protože společnost EDP bude moci přístup omezit s odvoláním se na technické potíže.

(40) Po oznámené transakci získá EDP významný vliv na vstupní body plynu i na skladovací kapacity. To by jí umožnilo všemožně ztížit konkurentům přístup k plynárenské soustavě a vedlo by ji to k takovému postupu, a to přesto, že vysokotlaká portugalská plynárenská soustava bude liberalizována ve prospěch společnosti REN.

Možnost využívat omezení v dodávkách plynu pro elektrárny CCGT v neprospěch konkurenčních CCGT

(41) Velká míra nejistoty ohledně účinnosti převodu infrastruktury a přepravních práv na společnost REN není zárukou, že požadavky na plyn od stávající (tj. Turbogás) a potenciálních konkurenčních CCGT budou zajištěny dodávkami od jiné společnosti než od spojeného subjektu. Dojde-li v dodávkách plynu v Portugalsku k omezením, povede to GDP k tomu, aby zvýhodňovala elektrárny EDP na úrok konkurenčních CCGT.

Možnosti a pohnutky k ovlivňování ceny plynu a zvyšování nákladů konkurence, což bude bránit v činnosti stávajícím i potenciálním konkurenčním elektrárnám a bude odrazovat nové zájemce o vstup na trh

(42) EDP bude mít po spojení možnost zvyšovat cenu plynu dodávaného konkurenci (Turbogás, pro krytí krátkodobých potřeb) a bude na tom mít i zájem. To se týká i potenciální konkurence (ohledně celé jejich potřeby), protože rychlost liberalizace a nejistota ohledně vstupních bodů znamenají, že jakékoli případné budoucí CCGT budou zásobovány plynem od společnosti GDP.

Přístup k interním informacím o nákladech konkurentů společnosti EDP, což představuje významnou výhodu:

(43) Spojený subjekt bude znát skutečné vstupní náklady konkurence a bude schopen stanovovat ceny tak, aby konkurenci zabránil v činnosti. Taková strukturální výhoda dále posílí dominantní postavení EDP a nejspíš bude pomocí dodávek plynu společností GDP odrazovat vstup potenciální konkurence, jež by chtěla provozovat nové elektrárny CCGT, nebo tento vstup pozdrží.

Přístup k denním nominacím plynu, hlavní interní informaci týkající se nákladů konkurentů, což představuje významnou výhodu:

(44) Společnost EDP bude mít po spojení přístup i k denním nominacím plynu společnosti Turbogás (a dalších CCGT, jimž by GDP mohla dodávat plyn v budoucnosti). Denní nominace je hodinový diagram plánované spotřeby plynu CCGT stanovený den předem. EDP tak bude předem znát průběh výroby plánovaný společností Turbogás na následující den. Vzhledem k výkyvům v produkci CCGT se jedná o informaci strategického významu: například znalost toho, že Turbogás neplánuje v určitou dobu následujícího dne výrobu elektřiny znamená, že EDP bude moci zvýšit ceny nad úroveň variabilních nákladů společnosti Turbogás, aniž by se musela obávat, že nebude moci této společnosti prodat plyn.

(45) Výše uvedené horizontální a vertikální dopady posilují dominantní postavení EDP na velkoobchodním trhu elektřiny, a to posuzovány jednotlivě i jako celek.

2. DOPLŇKOVÉ SLUŽBY

(46) Navrhovaná transakce odstraní GDP jakožto nového aktéra na trhu s elektřinou, a zabrání tak tomu, aby se tato společnost stala potenciálním poskytovatelem doplňkových služeb. Vstup DGP na velkoobchodní trh by mohl oslabit postavení EDP při poskytování doplňkových služeb, a to jak z důvodů uvedených při posuzování velkoobchodního trhu, tak i proto, že takové služby je schopno poskytovat pouze několik subjektů. Důsledkem spojení je odstranění potenciálního konkurenta na trhu poskytování doplňkových služeb.

3. MALOOBCHODNÍ TRH S ELEKTŘINOU V PORTUGALSKU

a) ***EDP má v Portugalsku dominantní postavení na maloobchodním trhu s elektřinou***

(47) Trh pro dodávky elektřiny průmyslovým velkoodběratelům (45 % celkové spotřeby) je plně liberalizován. Tržní podíl EDP v tomto segmentu činí 92 % v objemu (mnohem více v počtu zákazníků).

(48) Trh drobných zákazníků se začal otevírat až během roku 2004. EDP zde má téměř 100 % podíl. Ze zkušeností v jiných členských státech vyplývá, že zákazníci v tomto segmentu mění dodavatele mnohem méně, než je tomu v případě průmyslových zákazníků. Dominantní postavení EDP bude tedy možno ohrozit až v delším časovém výhledu.

b) ***Posílení dominantního postavení společnosti EDP na portugalském maloobchodním trhu s elektřinou***

(49) Navrhovaná transakce posílí dominantní posílení EDP, protože odstraní významného potenciálního konkurenta. Během šetření Komise bylo vskutku potvrzeno, že společnost GDP by s největší pravděpodobností mohla být potenciálním novým, silným účastníkem trhu, především pro svoji širokou zákaznickou základnu v oblasti plynu, celostátně dobře známou značku i schopnost nabízet dva druhy energie.

(50) Spojení navíc dále ztíží vstup na trh, protože spojený subjekt bude mít výhody nástupnického podniku bývalého monopolu jak v oblasti plynu, tak elektřiny a konkurenty bude nutit k současnému vstupu na trhu plynu i elektřiny, aby byli schopni nabídnout dva druhy energie.

B. *TRHY S PLYNEM*

1. GDP MÁ NA PORTUGALSKÉM TRHU S PLYNEM DOMINANTNÍ POSTAVENÍ

(51) Vzhledem k současnému postavení zákonem daného monopolu má GDP na všech trzích s plynem dominantní postavení. Jedinou výjimkou je distribuce zemního plynu v oblasti Porto, kde podniká společnost Portgás (tuto společnost nedávno spoluovládla EDP).

(52) GDP požívá v současnosti vůči potenciálním novým účastníkům trhu významných výhod daných jejím postavením nástupnické společnosti bývalého monopolu. Těchto výhod bude požívat i po otevření trhů. Jedná se především o tyto výhody: i) rozsáhlé zkušenosti a znalosti ze všech oblastí portugalských trhů s plynem, ii) rozsáhlá zákaznická základna a významný podíl na vnitrostátním prodeji, iii) místně i celostátně velmi známé značky a iv) vynikající znalost bonity jednotlivých zákazníků (co se týká jejich spotřeby, solventnosti a úvěruschopnosti) a jejich konkrétních požadavků (např. na další služby nebo zvláštní péči), v) prostřednictvím MDS ovládaných společností GDP má rozhodující vliv na provozovatele rozvodné soustavy.

2. POSÍLENÍ DOMINANTNÍHO POSTAVENÍ GDP NA PORTUGALSKÉM TRHU S PLYNEM

a) ***Dodávky plynu výrobcům elektřiny (CCGT)***

(53) V oblasti dodávek plynu CCGT oznámená transakce vyloučí veškerou poptávku po plynu ze strany CCGT (totiž krátkodobé požadavky společností Turbogás [13]) a TER/Carrigado), která by jinak mohla být ohrožena konkurenty GDP, jakmile se CCGT stanou oprávněnými zákazníky. To posiluje dominantní postavení GDP na trhu dodávek plynu elektrárnám CCGT.

[13] 20 % podíl společnosti EDP v elektrárně Turbogás dává EDP určitou možnost blokovat rozhodnutí.

b) ***Dodávky plynu MDS (místní distribuční společnosti)***

(54) Oznámená transakce vyloučí poptávku po plynu od jediné MDS, která doposud není ovládána společností GDP, totiž společnosti Portgás. Po provedení transakce nebudou mít dodávky plynu žádnou konkurenci, jakmile se MDS stanou oprávněnými zákazníky. To posiluje dominantní postavení GDP na trhu dodávek plynu MDS.

c) ***Dodávky plynu průmyslovým velkoodběratelům***

(55) Z šetření vyplývá, že společnost EDP by byla bývala nejpravděpodobnějším novým hráčem na trhu dodávek velkoodběratelům, jakmile tento trh bude liberalizován.

(56) Nejspíše by to byla EDP, která by na trh vstoupila, a to z následujících důvodů: i) provozuje CCGT na výrobu elektřiny (a má tak přístup k velkému množství plynu), což je významnou pobídkou pro vstup na trh dodávek plynu, ii) mohla by se spolehnout na své odběratele elektřiny (EDP ovládá téměř 100 % distribuce elektřiny v Portugalsku), jimž by mohla nabídnout společnou dodávku plynu a elektřiny (dvojí energie) a iii) mohla by se rovněž spolehnout na zkušenosti, pověst a zákaznickou základnu distributora plynu Portgás. V mnoha členských státech skutečně došlo ke vstupu nástupnických organizací bývalých monopolů z oblasti elektřiny na trhy plynu.

(57) Zmizením potenciální konkurence ze strany EDP se posiluje dominantní postavení GDP na trhu dodávek plynu velkoodběratelům.

d) ***Dodávky plynu maloodběratelům***

(58) Komise zjistila, že v případě neexistence spojení by společnost EDP byla nejpravděpodobnějším novým hráčem na trhu dodávek plynu maloodběratelům.

(59) Výhody společnosti EDP lze shrnout do tří hlavních oblastí: a) výhody v oblasti nákupu v důsledku postavení společnosti EDP jako výrobce elektřiny v plynových elektrárnách v Portugalsku; b) výhody dané postavením EDP jako nástupnické organizace bývalého monopolního maloobchodního dodavatele elektřiny a distributora; c) výhody dané postavením na maloobchodním trhu s plynem v Portugalsku a informacemi o tomto trhu (Portgás a sdílení informací o Lisboagás).

(60) Snahu EDP o vstup na trh s plynem dokazuje i to, že nedávno ovládla portugalskou MDS Portgás, jakož i expanze na trhy s plynem ve Španělsku (EDP ovládla společnost Naturcorp, druhou největší plynárenskou společnost ve Španělsku).

(61) Na základě výše uvedeného by spojením zanikl hlavní konkurent GDP a dále by se ztížil vstup na trh dodávek plynu maloodběratelům. Tím dojde k posílení dominantního postavení GDP na maloobchodním portugalskému trhu s plynem.

V. **ZÁVAZKY NABÍDNUTÉ OZNAMUJÍCÍMI STRANAMI**

(62) Strany předložily závazky dne 28. října 2004 a jejich zdokonalené znění dne 17. listopadu 2004. Rekapitulace závazků ze dne 17. listopadu 2004 je uvedena níže s použitím číslování stran:

EDP.1: Snížení podílu EDP v REN ze 30 % na 5 %

EDP.2: Odprodej podílu EDP ve společnosti Tejo Energia

EDP.3: Moratorium na výstavbu nových CCGT s výhradou ustanovení o přezkumu

EDP.4: Pronájem výrobní kapacity TER ve výši jedné výrobní jednotky s výhradou ustanovení o přezkumu

EDP.5: Pozastavení výkonu části hlasovacích práv EDP ve společnosti Turbogás a jmenování nezávislých členů správní rady Turbogás

ENI.II: Prodej terminálu LNG Sinès společnosti REN

ENI.III: Prodej podzemního skladovacího zařízení Carriço společnosti REN

ENI.IV: Předpokládaný prodej vysokotlaké plynárenské soustavy společnosti REN

ENI.V: Záruky přístupu k soustavě do jejího prodeje společnosti REN

ENI.VI: Přepuštění kapacity vstupního bodu Campo Maior, jenž je aktuálně rezervován pro společnost Transgás a touto společností nevyužíván, společnosti REN

ENI.VII: Závazek nerezervovat si další kapacitu vstupního bodu Campo Maior

ENI.VIII: Závazek nerezervovat si další kapacitu plynovodu Extremadura

ENI.IX: Závazek uvolnit za určitých podmínek kapacitu plynovodu Extremadura a/nebo vstupního bodu Campo Maior

ENI.X: Zrušení práva společnosti GDP na první odmítnutí na základě mechanismu „přiřazení nejlepší nabídky“

ENI.XI: Opatření určená k odstranění obav ohledně možného přednostního přístupu k informacím o cenách

ENI.XII: Opatření zaměřená na zajištění skutečné liberalizace poptávky ze strany velkoodběratelů

ENI.XIII: Závazek nenabízet dvojí energii (zemní plyn a elektřinu) velkoodběratelům a maloodběratelům, a to až do liberalizace dodávek zemního těmto skupinám zákazníků

ENI.XIV: Prodej MDS Setgás.

VI. **POSOUZENÍ NABÍZENÝCH ZÁVAZKŮ**

A. *ZÁVAZKY OHLEDNĚ ELEKTŘINY*

1. VELKOOBCHODNÍ TRH S ELEKTŘINOU

a) ***Horizontální dopady transakce (odstranění GDP jakožto nejpravděpodobnější nové konkurence)***

(63) Nabídka stran je souborem opatření určených k zajištění vstupu konkurence při současném vyhnutí se prodeje výrobních kapacit. Vychází především z moratoria na výstavbu nových CCGT společností EDP a z časově omezeného pronájmu určité výrobní kapacity elektrárny TER společnosti EDP.

(64) Respondenti v tržním testu provedeném Komisí považovali tyto návrhy jednoznačně za nedostatečné (z hlediska velikosti, rozsahu a trvání), aby vyrovnaly výraznou ztrátu danou tím, že se GDP nestane možným konkurentem, a aby zajistily včasný vstup potenciální konkurence. Komise sdílí obavy vyslovené třetími stranami.

(65) Pronájem výrobní kapacity TER odpovídá pouze třetině elektrárny, což by představovalo 4 % celkové výrobní kapacity elektřiny v Portugalsku. Pronájem lze automaticky ukončit na základě kritérií, jež nezaručují ani existenci nových konkurentů ani skutečnou existenci na iberijském trhu. Pronájem může být omezen na pouhé 3 roky. EDP bude znát v reálném čase náklady pronajímatele a objem elektřiny, který může prodat. V důsledku výše uvedeného je nepravděpodobné, že by takový pronajímatel mohl mít výrazný vliv na trh a že by mohl EDP klást konkurenční překážky.

(66) Vzhledem k ustanovení o přezkumu, jež je součástí navrhovaného moratoria, je pravděpodobné, že moratorium nebude mít dlouhého trvání a nejsou žádné záruky, že noví konkurenti se skutečně na trh dostanou. Navíc to EDP nebrání v zahájení nových projektů CCGT (veškeré kroky s výjimkou vlastní výstavby). Navrhované moratorium a pronájem tak nemají kladný vliv na hospodářskou soutěž, který by byl srovnatelný se strukturální nápravou.

(67) Strany dále navrhují, že se zbaví 10 % podílu společnosti EDP v jednom z jejích konkurentů, společnosti Tejo Energia. Přestože se jedná o konstruktivní návrh, absolutně nezaručuje, že Tejo Energia skutečně v budoucnosti žádnou elektrárnu CCGT nepostaví.

(68) Strany rovněž navrhují, že pozastaví výkon hlasovacích práv EDP ve společnosti Turbogás. To je však omezeno na tři roky a pouze na dvě konkrétní oblasti rozhodování. EDP nedávno navíc získala opci na koupi dalšího 20 % podílu ve společnosti Turbogás a řídí výrobu této společnosti. Proto lze mít pochybnosti, zda závazky stran zabrání EDP ovlivňovat politiku společnosti Turbogás v oblasti dodávek plynu a budoucích projektů.

b) ***Jiné než horizontální dopady (růst nákladů konkurence)***

Výsadní a přednostní přístup společnosti EDP k portugalské plynové infrastruktuře

(69) Prodej LNG terminálu Sinès a podzemního skladovacího zařízení Carriço provozovateli vysokotlaké plynárenské soustavy, tj. liberalizace vlastnictví, je konstruktivní návrh a Komise jej vítá. Podmínky spojené s tímto převodem však nezaručují, že třetím stranám bude k dispozici dostatečná kapacita. Nápravná opatření například výslovně umožňují dceřiným společnostem stran, jež podnikají v plynárenství ve Španělsku, totiž společnostem Union Fenosa Gas a Naturcorp, aby si ještě před převodem rezervovaly další kapacitu. To umožňují stranám i po tomto převodu.

(70) Strany rovněž navrhují, že dají k dispozici kapacitu plynovodu Španělsko-Portugalsko v portugalském vstupním bodu (Campo Maior). Podle tržního testu je tato kapacita zcela nedostatečná (necelých 10 % kapacity plynovodu, což nestačí pro zásobování jedné jediné elektrárny CCGT o výkonu 400 MW). Navíc v přívodním plynovodu (Extremadura) není zajištěno, že plyn se dostane až na portugalskou hranici. Byl začleněn mechanismus zajišťující dodatečnou kapacitu. Je to však za podmínek, jež nezaručují, že tato kapacita bude k dispozici včas, za ekonomicky přijatelných podmínek a dlouhodobě tak, aby na ni mohly třetí strany spoléhat.

(71) Závazky ohledně infrastruktury zemního plynu přinesou tedy zřejmě pro portugalský trh s elektřinou a plynem jen málo pozitiv.

Další vertikální dopady spojení

(72) Z hlediska dalších problémů očekávaných ve vertikální hospodářské soutěži ([14]), vyplývajících z transakce, se závazky týkají především pojistek, jež mají omezit informační toky mezi společnostmi GDP a EDP. Tržní test jasně ukazuje, že v tomto případě nejsou opatření k řešení uvedených problémů dostatečná.

2. TRH DOPLŇKOVÝCH SLUŽEB

(73) Pronájem výrobní kapacity tak, jak je uveden v závazcích, neumožňuje nájemci aktivní účast na vyrovnávání trhu s elektřinou, protože to vyžaduje přizpůsobování výkonu elektrárny v reálném čase.

(74) Jak již bylo vysvětleno, závazky nedávají dostatečnou jistotu, že konkurenti v dohledné době vybudují v Portugalsku nové kapacity na výrobu elektřiny. Navrhovaná nápravná opatření proto nebrání dalšímu posilování dominantního postavení EDP na tomto trhu.

3. MALOOBCHODNÍ DODÁVKY ELEKTŘINY

(75) Jediné nápravné opatření, které se přímo týká maloobchodních dodávek elektřiny je „*závazek nenabízet dvojí energii (zemní plyn a elektřinu) maloodběratelům, a to až do liberalizace dodávek zemního plynu těmto zákazníkům*“. Tento závazek by byl pouze časově omezený a každopádně takové nápravné opatření nezajišťuje, že se objeví noví konkurenti tak, aby byla kompenzována ztráta existence GDP.

(76) Ostatní nápravná opatření mohou sice nepřímo kladně ovlivnit maloobchodní trh s elektřinou, ale nezajišťují, že na tento portugalský trh skutečně včas a v dostatečném rozsahu vstoupí nová konkurence tak, aby byla kompenzována ztráta budoucí konkurence ze strany společnosti GDP.

([14]) Jedná se o: i) možnosti a pohnutky EDP k ovlivňování ceny plynu a zvyšování nákladů konkurence, což povede k odrazení stávajících i potenciálních konkurentů i nových zájemců o vstup na trh; ii) možnosti EDP využívat omezení v dodávkách plynu pro elektrárny CCGT na úkor konkurenčních CCGT; iii) přístup EDP k interním informacím o nákladech a denních nominacích plynu konkurence, což představuje významnou výhodu.

B. *TRHY SE ZEMNÍM PLYNEM*

1. DODÁVKY PLYNU VÝROBCŮM ELEKTŘINY (PŘEKÁŽKY VŮČI ZÁKAZNÍKŮM)

(77) Uvedeného problému se přímo týkají tři závazky: i) zrušení práva společnosti GDP na první odmítnutí dodávky plynu společnosti TER, ii) tříleté pozastavení výkonu některých hlasovacích práv společnosti EDP ve společnosti Turbogás a iii) částečný pronájem TER.

(78) i) Účastníci trhu upozornili na to, že zrušení práva společnosti GDP na první odmítnutí dodávek TER neznamená, že EDP ztratí zájem na dodávkách plynu od GDP; ii) samotné pozastavení výkonu hlasovacích práv na omezenou domu nebrání EDP v ovlivňování způsobu, jak se bude Turbogás zásobovat plynem; iii) pronájem se týká pouze jedné třetiny TER a nájemce bude muset nakupovat převážnou část svého plynu od GDP. Komise má proto za to, že uvedené závazky nejsou dostatečné, protože neřeší posílení dominantního postavení GDP na trhu dodávek plynu výrobcům elektřiny.

2. DODÁVKY PLYNU MDS (PŘEKÁŽKY VŮČI ZÁKAZNÍKŮM)

(79) Transakce brání poptávce po plynu od společnosti Portgás, což je jediná MDS, kterou GDP neovládá. Spotřeba plynu MDS, jež je navrhována k odprodeji (Setgás) je čtyřikrát menší než spotřeba společnosti Portgás. Závazek proto nebrání posilování dominantního postavení společnosti GDP na trhu dodávek plynu MDS.

3. DODÁVKY PLYNU VELKOODBĚRATELŮM (PŘEKÁŽKY VŮČI ZÁKAZNÍKŮM)

(80) Jediné nápravné opatření, které se přímo týká obav na tomto segmentu je závazek, že do liberalizace dodávek plynu velkoodběratelům nebude nabízena dvojí energie (plyn/elektřina) a velkoodběratelé budou mít každoročně možnost obnovovat své smlouvy na dodávky plynu. Ani jedno z těchto dvou nápravných opatření nezajišťuje vstup nového konkurenta na trh s plynem pro velkoodběratele.

(81) Přesto byl proveden i rozbor nápravných opatření, jež se mohou této problematiky týkat nepřímo: u dovozní infrastruktury plynu je i nadále velmi nejisté, zda bude k dispozici dostatečná kapacita. Společnost Setgás, jež by měla být prodána, navíc v Portugalsku obsluhuje necelých 10 % zákazníků v oblasti plynu a znamenala by mnohem omezenější počáteční základnu pro vstup na trh velkoodběratelů ve srovnání se zákaznickou základnou společnosti EDP v oblasti elektřiny a společnosti Portgás v oblasti plynu.

4. DODÁVKY PLYNU MALOODBĚRATELŮM

(82) Odprodej společnosti Setgás je strukturálním nápravným opatřením, které však nenahrazuje ztrátu budoucí konkurence ze strany společností EDP/Portgás na maloobchodním trhu s plynem: prodeje společnosti Setgás tvoří 8 % celkového maloobchodního prodeje plynu v Portugalsku, zatímco společnost Portgás má 30 % podíl na trhu. Závazek nenabízet dvojí energii maloodběratelům plynu, kteří prozatím nejsou oprávněni na obou trzích (s plynem i s elektřinou) je časově velmi omezený a nemá velký význam. K vlastnímu řešení ztráty potenciální konkurence dané možností EDP spoléhat na celostátní zákaznickou základnu v oblasti elektřiny, silnou značku a snahu nabízet zákazníkům dvojí energii (elektřinu/plyn) nebylo nic navrženo.

VII. **OPOŽDĚNÁ NÁPRAVNÁ OPATŘENÍ**

(83) Dne 26. listopadu 2004, tedy po vypršení lhůty stanovené pro předložení nápravných opatření ([15]), předložily strany materiály navrhující změnu již předložených opatření s cílem řešit problémy, na které Komise poukázala. Ani tato opatření však plně a jednoznačně neřešila problémy, které Komise shledala.

(84) V pátek 3. prosince 2004 večer předložily strany nový soubor „závazků v oblasti plynu“ s cílem zahrnout záměry, které sdělily v dokumentu zaslaném Komisi dne 26. listopadu 2004. Vzhledem k pokročilému stadiu řízení, ve kterém byly nové závazky předloženy (pouze tři pracovní dny před zasedáním Komise dne 9. prosince 2004, kde bylo plánováno přijetí konečného rozhodnutí, což bylo nedostatečné na to, aby Komise mohla tyto závazky posoudit v souladu s úředním postupem) i vzhledem k tomu, že cílem tohoto návrhu je pouze realizace záměrů vyjádřených v materiálu zaslaném dne 26. listopadu 2004, není možné, aby tyto poslední závazky byly základem pro rozhodnutí o povolení.

VIII. **ZÁVĚR**

(85) Na základě výše uvedených důvodů a po jejich zvážení jednotlivě i jako celek vydala Komise dne 9. prosince 2004 rozhodnutí, kterým bylo navrhované spojení označeno za neslučitelné se společným trhem podle čl. 8 odst. 3 nařízení o spojování, protože posiluje dominantní postavení na několika portugalských trzích s plynem a elektřinou, což by na podstatné části společného trhu vedlo k vážnému narušení účinné hospodářské soutěže.

([15]) Pro předložení nápravných opatření byla stanovena lhůta 17.11.2004.